

Национален институт на правосъдието
"Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската
конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния
институт на правосъдието"
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Дело Brusco срещу Франция (Brusco v. France), жалба № 1466/07
Решение на Пето отделение от 14.10.2010 г.

Член 6 § 1, наказателно производство – нарушение
Член 6 § 3, право на защита – нарушение

Правото на защита на заподозрения е нарушено, когато е бил разпитван като свидетел без адвокат и не му е било съобщено правото да откаже да говори и да не уличава себе си в престъпление, макар че към онзи момент полицията вече го е подозирала в извършване на престъплението, а след това присъдата му е била основана на обясненията, дадени по време на разпита.

Фактите

През декември 1998 г. В.М. бил нападат от две лица с качулки. Той е подал оплакване срещу съпругата си и срещу жалбоподателя, като твърдял, че те имали интимни отношения. Жалбоподателят е бил разпитан във връзка с жалбата. На 2 и 3 юни 1999 г. е започнало разследване срещу двама предполагаеми нападатели. Единият от тях е свидетелствал, че жалбоподателят бил организиран и планирал нападението. Съдията следовател е наредил полицията да разпита свидетели и да предприеме необходимите следствени действия за установяване на истината.

На 7 юни 1999 г. в 17.30 ч. жалбоподателят е бил задържан на улицата от полицията. На следващия ден, преди да бъде разпитан, той е бил заставен да се закълне като свидетел на основание чл. 153 от НПК „да каже цялата истина и нищо друго освен истината“. По време на разпита жалбоподателят е признал участието си в инцидента, като бил наел двама души „да сплашат“ В.М. и да го принудят да остави съпругата си и да не се приближава до дъщеря си. Признал, че им е заплатил 100 000 франка и им е дал описанието на Б.М. Жалбоподателят обаче твърдо отричал да е поръчвал на нападателите да използват физическа сила или да се е съгласявал те да използват такава. На жалбоподателя е било разрешено да се види с адвоката си на следващия ден в 14.10 ч.

След това на жалбоподателя е било повдигнато обвинение за подбuditелство и подпомагане на опит за убийство и е било разпоредено задържането му под стража. Жалбоподателят е обжалвал присъединяването на протоколите от разпита му по време на полицейското задържане към доказателствата по делото, но съдът е отхвърлил жалбата, като постановил, че е било законосъобразно жалбоподателят да бъде разпитан като свидетел и следователно е трябвало да се закълне, че ще каже истината. Според съда, към онзи момент, макар и да е имало съмнение, че жалбоподателят е организиран нападението, нямало доказателства, че той в действителност е поръчал използването на сила.

Жалбоподателят е бил осъден по повдигнатите му обвинения, като съдът мотивирал присъдата си и с обясненията, дадени при полицейското задържане. Присъдата е била потвърдена и от следващите две инстанции.

ПРАВОТО

Жалбоподателят се оплаква, че в нарушение на чл. 6 §§ 1 и 3 е бил задължен да положи клетва, преди да бъде разпитан, и че е бил лишен от правото си да запази мълчание и да не се самоуличава в извършването на престъпление.

44-45. Съдът напомня, че правото на всеки да не се самоуличава в извършването на престъпление и правото да запази мълчание са общопризнати международни стандарти и са гаранция, че обвиняемият няма да бъде подложен на неправомерен натиск от страна на властите. Съдът също така отбелязва, че всеки задържан има право на адвокатска помощ от началото на задържането си и по време на разпит, още повече когато не е бил уведомен от властите за правото си да откаже да говори.

46-48. Съдът обръща специално внимание на факта, че жалбоподателят се е намирал в условията на полицейско задържане, когато е бил накаран да се закълне, че ще каже истината, и е бил разпитан, въпреки че той вече е бил посочен от нападателите като подбудител на нападението и че жертвата е била подала сигнал срещу него. При тези обстоятелства Съдът счита, че още от самото начало на полицейското задържане властите са имали основателни подозрения, че жалбоподателят е участвал в извършването на разследваното престъпление, и че аргументът, че по закон е бил разпитван като свидетел, който е трябвало да положи клетва, е напълно формалистичен. На последно място, според Съда арестът и полицейското задържане на жалбоподателя са имали решаващо значение за разследването, тъй като именно в резултат на разпита по време на задържането му е било повдигнато обвинение и жалбоподателят е бил задържан под стража.

50. При тези обстоятелства Съдът намира, че когато жалбоподателят е бил задържан и накаран да положи клетва, че ще каже истината, срещу него на практика вече е имало „наказателно обвинение“ по смисъла на Конвенцията и поради това той е трябвало да се ползва от правата си да не се самообвинява в извършването на престъпление и да запази мълчание.

51-52. Съдът отбелязва също така, че дадените под клетва свидетелски показания на жалбоподателя по-късно са били ползвани в наказателното производство срещу него. Според Съда, фактът, че той е бил принуден да се закълне, преди да отговори на въпросите на полицията, е форма на натиск върху жалбоподателя (който е бил задържан от предишния ден) и че страхът му, че носи наказателна отговорност за лъжесвидетелстване, със сигурност е засилил този натиск.

53. Съдът отбелязва и последвалата промяна в приложимото законодателство, според която по време на полицейско задържане задържаните вече нямат задължението да полагат клетва и да отговорят на поставените им въпроси.

54. На последно място, от доказателствата по делото няма данни, че преди разпита му жалбоподателят е бил информиран за правото му да откаже да дава обяснения. Вижда

се също така, че му е бил осигурен адвокат едва на двадесетия час от задържането. Така защитникът му не е имал възможност да го уведоми преди разпита за правото му да откаже да говори или да осигури защита на правата му по време на воденето на разпита, както изисква чл. 6 от Конвенцията. Същевременно, присъдата му е била основана на обясненията му, дадени при този разпит.

55. Поради тези причини Съдът намира, че правото на жалбоподателя да не говори и да не уличава себе си в престъпление, гарантирано от чл. 6 §§ 1 и 3 от Конвенцията, е било нарушено.

На основание чл. 41 от Конвенцията на жалбоподателя е присъдено обезщетение в размер на 5 000 евро.

Резюме и превод: адв. София Разбойникова